

Med sikte på framtiden – Tankesmedja för friluftsliv 2018

Sammanfattning av workshops/seminarier

Allemansrätten – möjligheter och utmaningar i framtiden

Arrangör: Naturvårdsverket
Workshopledare: Sanja Kuruzovic, Naturvårdsverket
Föreläsare: Åsa Åslund, forskare

Under workshoppen diskuterades allemansrätten med utgångspunkt i Åsa Åslunds studie: Gemensam användning av skog och mark – En rättslig analys av kommersiellt friluftsliv, allemansrätt och hållbar markanvändning.

Har dagens reglering av markanvändning för friluftsliv förutsättningar att leda till ett långsiktigt hållbart marknyttjande?

Åsa Åslund talade om den rättsliga regleringen placerad i friluftslivets kontext. Vad är friluftsliv och vad av friluftslivet regleras och på vilket sätt? Åsa navigerade genom regleringens komplexitet och dess tillämpning i ett samhälle med många vitt skilda tankar kring markanvändning. Därefter presenterade hon en analys av regleringen betraktad utifrån Elinor Ostroms teori om över tiden hållbar användning av gemensamma resurser (Tragedy of the commons). Åsa avslutade med att göra en jämförelse av den svenska regleringen med norsk reglering av friluftslivet (norska friluftslivets lag och dess reglering av markanvändning för friluftsliv).

Gruppdiskussioner om möjligheter och utmaningar

1. Vilka möjligheter och utmaningar ser ni för framtidens allemansrätt?
2. Hur ser du på allemansrätten och hur mycket vi kan förändra den innan det blir något annat?
3. Vilka följder ser ni med att utveckla avtal mellan olika parter?
4. Vilka följder kan det få att ge talerätt till den som nyttjar mark för utövande av allemansrätt?
5. Vilka arenor finns idag för att kunna påverka möjligheten/rätten att nyttja mark för utövande av allemansrätten och för att kunna lösa konflikter? Räcker de?

Sammanfattning av diskussionerna

- Naturvårdsverkets "Friluftsliv i förändring"
- Bristande kunskap om allemansrätten (AR), folk är osäkra på vad som gäller, vilka skyldigheter och ansvar som finns. Det kräver utbildning av båda delar, för gammal och ung. Kommunerna/skolor kan jobba mer med detta.
- Svår avvägning hur mycket (om) man ska ändra AR för att tillgodose både brukare och markägare med kommersiella aktörer på privat mark.
- Det finns en uppfattning om att AR kommer från "privat bruk" och inte är lika accepterat att åberopa för kommersiellt bruk, håller på att ändras.
- Viktigt med samverkan genom respekt och dialog med alla aktörer.
- Länsstyrelsen i Jämtland - tog fram vykort för information och utbildning om AR.
- STF:s "Naturklyftan" – socioekonomiskt projekt och "höstlövet" – om AR.
- Äganderätten har stärkts, kan kanske ställa till det i utvecklingen av AR.
- Problematiskt med överbelastning av turister på vissa ställen.
- En utmaning är att kunna ge ett bra och enat stöd till dem som kontaktar myndigheter och andra. Bl.a. nämndes orienteringstävlingar som har utarbetat systematiserade samråd inför arrangemang, men orienteringsförbundet tycker att Länsstyrelsen är otydliga och inte alltid ger ett enat budskap bl.a. kring vad som betraktas som ett stort arrangemang.
- En möjlighet för att uppfylla AR:s krav är att underlätta bra sätt att färdas på och göra det lätt att göra rätt.
- En utmaning är när många privatpersoner (ej organiserade verksamheter) själva söker sig till ett och samma område för att utöva t.ex. MTB. Sociala medier bidrar till att locka många till samma område. Svårare att nå ut med info då det inte är organiserad verksamhet och man på förhand inte alltid kan veta var verksamheten kommer att utövas.
- En risk med att utveckla avtal mellan markägare och t.ex. vildmarksföretagare eller organisationer är att då ska någon ställas till svars om något går fel. En förening kan få ta ansvar för om det händer någon

olycka som vållar skada i marken, det är ofta ideella föreningar som saknar resurser. Markägaren kan ställas till svars om någon skadar sig när de vistas på marken.

- Det behövs arenor för konfliktlösning, det saknas idag. Länsstyrelsen skulle kunna ha en kommunikatörsroll och arbeta med konfliktlösning när det gäller AR vid organiserade verksamheter.
- Arbeta mer med reglering av och information om AR kring t.ex. nationalparker och naturreservat.
- Nya grupper med lägre kunskap är ute och det ställer sannolikt krav på mer utbildning/kunskap vilka skyldigheter som följer på nyttjandet.
- Ny typ av markägare, "utboägare" som köpt marks som investering är ofta en svårare grupp.
- Urbaniseringen gör att många bor nära varandra och det gör i sin tur att vissa områden får ökat besöksstryck vilket ställer nya krav och bevarad hänsyn till allemansrätten.

Antecknare: Martin Karlberg, Mittuniversitetet

